

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

מסורת הש"ס

שאני מטללי. פי' שיש להם דעת אבל זהמות לא חשיבי מטללי דיידי ונקיין חגגז אפי' אין זכורים כדאמרינן **צפ"ק דקדושין** (דף טו:) טפח על טפח לפלוני ועמו מאה לאן: **שאני** מקרקעי דיידי. ואי' אפילו לא נידיי הא מרי תשמישי נינהו ו' והיו כחולסית ומוללה דמחזיק בחד מהן לא קנה

ואחר כדאמרינן **צפ"ה המוכר צפ"ה** המוכר [את] הבית (צ"ב סו.) לחד לישאל וי"ל דעבד וקרע חשיב חד תשמיש לפי שהעבד ראוי לעבודת קרקע:

מאן תנא. כלומר פשיטא ליה ללא צל למטע ההקדשות דלית זהו מעילה כגון קרקע דכיון דהס נכסי גזוה מעילה לא מעלה ולח מורדת:

ומחיים מי אמר. ממה מאי קס"י אי מחיים לא

אמר כ"ש לאמר שמיטה ואין לומר דה"פ ומחיים מי אמר אפילו היכא דחויא להקדשה מדיקפולגת בין מחיים לאחר שמיטה מכלל דמחיים אפילו בחי להקדשה חשבת ליה ממונו דומיא דלאחר שמיטה דלס כן כי פריך מצבור לסייעיה משלמים דקאמר בן עזאי לא צל הכמוז אלא לרבות שלמים וכן עזאי ואזא יוסי אתו לפרושי מילתיה דר"י הגלילי כדפ"ה ושלמים חזו להקדשה ואפילו לכתחילה יקרבו וי"ל דה"פ ומחיים מי אמר במתנות כהונה בחלק שיש לכהנים בעלמם מדלא קאמר מתנות כהונה שאני דהמקדש בחלקו היינו מתנות כהונה חלק שיש לכהנים בשלמים אלא קאמר משום דלאחר שמיטה משלחן גזוה וכו' משמע אצל מחיים הו' ממון צעלים אע"ג דהו' מתנות כהונה ואי' הו' מהני מתנות כהונה שאני הוה משמע דחלק

צעלים אפי' לאחר שמיטה הו' ממון צעלים וצפ"ב דיו"ט (גי' מה.) נמי אמר **ידע** צעלים משלחן גזוה וי"ל דה"מ לענין נדרים ונדבות דאין קריבים צי"ט משום דעיקר שמיטה הו' בשזיל גזוה ולא משום אכילת צעלים והו' לכה אצל פשיטא דחלק צעלים אפי' לאחר שמיטה הו' ממון צעלים לקדש צו אשה ולכל דבר וכן משמע דהמקדש בחלקו חלק כהנים איירי לשון המקדש בחלקו לא שייך אלא בחלק כהנים דצעלים לא שייך בהן לשון חלק

דעיקר דקרבן שלהן וקראי נמי דמיית צפ"ה אפי' מקדש (קדושין דף נג:) אמתני דהמקדש בחלקו והו' יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לצד כמדי אלא ככהנים והו' דקאמר התם לימה מתני' ללא כר' יוסי ומסיק כי קאמר ר' יוסי מחיים דיקא נמי דקמני המקדש בחלקו דמשמע לאחר שמיטה לא הו' לפי המסקנא דהכא אלא לפי מה דסקלך דעתיה מעיקרא דלפי המסקנא במתנות כהונה אפי' מחיים הו' ממון גזוה: **תם** הו' אב"ב א"א שחויב. הא לא איתרירי לאשמועינן דבזכור בזמן הזה מוקמינן לה דאין שייך צו מכירה לאחר שמיטה דמיתקרי בהנחה אצל קמ"ל דמוכרין אותו הו' אע"ג דמעשר אין נמכר דלמחר צו לא ימכר ולא יגאל וכן איתא **צפ"ק דתמורה** (דף טו:): **ואיתבייה רבא א"ר**. ובזמן שבי' המקדש קיים מיירי דומיא דשלמים כדאמרינן **צפ"ק דתמורה** (דף טו.) א"ר כדפ"ה דלענין לאתוי קרבן מעילה קדשי קרא ללא שייך אלא בזמן שבי' המקדש קיים: **בבב"ר** בהו"פ. הא ללא תירך בזכור **ואליבא דר"ש דאמר** אבא תמימים יקרבו. ור"ע פליג עליה **צפ"ה** אלו קדשים בתמורה (דף נה:) ואמר לא יקרבו דדר"ש מהקדשא מקום שאי אמה מביא מעשר שני אי אמה מביא צבור ואת' ואמאי קאמר ואליצא דר"ש כ"ש אליבא דר"ע דאמר לא יקרבו דהו' ממון וי"ל דמנוק למה כר"ש משום דדומיא דשלמים קמני דקריבים ועוד י"ל דע"כ לא ממוקמא כר"ע מדמניך קרא לרצוי שהוא ממון צעלים: **א"א** פי' אין צריך להביאם כדמפרש **צפ"ה** אלו קדשים (סס) אמר ר"ש מה טעם לפי שכל הקדשים אין להם פרנסה במקומן פי' אין להם התרה אלא במקדש חוץ מן הצבור ומעשר שיש להם פרנסה במקומן פי' ששאלה דהתם פריך אמתני' שאמר יקרבו מנן אנטונינוס שהביא צבורות מצבל ולא קבלם ומשני הא כר' ישמעאל הא כר"ע ומוכח התם שמשנה כר' ישמעאל וצרימא דנן אנטונינוס כר"ע: **ואם איתא אישני י"ה** פי' ואם איתא דמחיים הו' ממון לר' יוסי הגלילי אפי' במתנות כהונה דחו להקדשה לישני ליה הא דר"ע אמר רבה צו אצוה כרבתן דמנה נפשו לא הו' כר"י הגלילי ולפי סברא זו לא יהיה אמת הא דמשמע לקמן שפרה (דף נג: וס) דבזכור לא הו' בכלל רעהו אפי' בזמן הזה דפליגי אצ"י ורבה צבור ושור של פסולי המוקדשין שנגזר ופי' רבינו יהודה און צבור שור דלא פריך ליה וכפי' ל"ל כמו שאפרש סס צע"ה ומסתמא צימיהם פליגי ו' דבזמן הזה ל"ע הו' ממון הדיוט ומשני אלא מתנות כהונה שאני וה"ג ר"ח ורש"י ל"ג כן והשתא מלתיה דר"י לא מיתוקמא אלא כר' יוסי הגלילי ופלוגתא דלצ"י ורבה לקמן כרבתן נראה דדוקא מחיים הו' לרבתן ממון גזוה אפי' בעל מום דאסור בגיזה ועבודה אצל לאחר שמיטה למה ישב ממון גזוה אפילו בזמן שבי' המקדש קיים דהא אפילו לנכרי שרי להאכיל דמני' צפרק כל פסולי המוקדשין (בבב"ר דף נה.) דאתקם ללצ"י ואיל:

הא קיימא לן **צפ"ק דקדושין** (דף טו.) דמטלטלין נקיין עם הקרקע ולא צעייני שיהו עומדין לתוכה: אלא מאי אית לך למימר כו'. והשתא דבעל כרחך חתם להכי אפי' תימא לארך לישאל דעבדא כמקרקעי דמי ודקשיא לך דשמואל שאני מקרקעי דיידי ממקרקעי דלא נידיי: **מעילה הוא**. דצענין דלא להו' זהו צנכסו שאני חיב צנוקין הא אי לית זהו מעילה אע"ג דמקדש קדשי אנון חיב צנוקין כגון קדשים קלים שאין בהן מעילה מחיים אלא צאמורין לאחר זריקת דס כדגרסינן במסכת מעילה (דף טו:):

מאן סגא. דמחייב צנוקין אם הזיק שורו שור שלמים של חצירו: **ממון צעלים הן.** ושור רעהו (קרינן ציה: **ומעלה מעל צה'.** וכחש צעימיתו וגו' גבי שזועת הפקדון כתיב: לרבות קדשים קלים. הא דכתיב צה' לרבות קדשים קלים שאם הפקיד בהם שלמים אצל חצירו וכפר ושעבד והודה משלם קרן וחומש ואשם ואע"ג דצקדשי שמים אין נשבעין עליהן כדגרסינן צפרק הוזה (צ"מ דף טו.) צקדשים קלים נשבעין: **סן ממונו.** של חצירו וקרינן זהו צה' וכחש צעימיתו וכחש: **המקדש.** אשה בחלקו: **כי אמר ר' יוסי הגלילי.** ממון צעלים הו': **מחיים.** שאחריות הוא עליו: **אצל לאחר שמיטה.** כי זכו בין כהנים בחוה וזקן בין צעלים בשאר הצבור משלחן גזוה וכו': **צבור מוכרין אותו.** בזמן הזמן דמנוק לנה לקמן (טו.) **ואיכנהיטן** מוכרין אותו לכהן: **וגו' ולוקח** ימתין עד שיפול צו מום וישמטו אצל תמים שחוט לא דאין לו תקנה אלא קצורה דאסור בהנאה דקדשים השמטין בחוץ הוא: **ומקדשין צו.** כהנים: **אם האשה.** דממונו הוא דצעלי של צבור היינו כהן דמשולח

הצבור שלו הוא: לא סנו. דבכור חי הו' ממון צעלים כשהוא סן אלא בזמן הזה: **וגייה בגייהו.** מחיים: **ואויצייהו גרסי:** **סן ממונו.** אפי' בזמן שבי' המקדש קיים דהא קרא לשזועת הפקדון דממונו צעלים הס בצבור הגולד בחו"ל בזמן המקדש עסקינן ללא קאי להקדשה: **ואליבא דר"ש דאמר.** במסכת תמורה (דף נה:): **אם צלו.** צבורות מחו"ל לא"י תמימים יקרבו: **צלו** אין לכתחילה לא ירעו עד שישתאצו והלכך כיון דלאו להקדשה קאי הו' ממון כהן: **ואם אויבא.** דמחיים אמר רבי יוסי הגלילי דממונו צעלים הן דקמתני מתני' דמיידינן על זקן ואוקימנא כר' יוסי הגלילי:

לשני הזה רבין דלא חזי להקדשה אית לכהנים זכיה בגייהו. אבל בזמן שבי' המקדש קיים, דחזי להקדשה לית לכהנים זכיה בגייהו און מוכרין הבור. ומותיב רבא עליה דרב נחמן ומעלה מעל בי"י לרבות קדשים קלים שהן ממון דברי ר' יוסי הגלילי דתנן הבור והמעשר והפסח קדשים קלין. הנה הבור מוקן כהן הוא אפי' בזמן שבי' המקדש, לים מתנין אלא כר' יוסי הגלילי. ופרקי' כי אמר ר' יוסי ממון בעלים הם מחיים אבל לאחר שחיטה לא א"י ומתני' אתר שחיטה היא, ואקשי' ומחיים מי אמר, והתנן בתחילת מעשר שני כבוד מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה, ואתנין לה בשמעתה דרך גררה בתמורה פ"א, ואוקמה רב נחמן התם בבכור בזמן

(א) [קדושין טו., ט] ונקמן טו. וש"ס. (א) קדושין נב: צ"ב קנ: ומכיס קיד. צבורות נב: תמורה ט, (ד) קדושין נב: ט) [בז"ל כל. וש"ס. (ו) מעשר שני פ"א מ"ב תמורה ז', (ו) [תמורה כל. וש"ס, (ח) [שמות כל, ט) רש"ל, (י) ואלפלו בחולסית ומוללה כו', רש"ל, ט) צ"ל אמר דבעלים נמני מאור דגש, ט) וצ"ל משה, ט) וצ"ל ומנן,

תורה אור השלם

1. בפש בי' תקתא ומעלה מעל ב"ן ובחש בעמינותו בפקדון או בתשומת יד או בגול או עשק את עמינתו: ויקרא ה כא

גלוין הש"ס

גם' איתא מאי אית לך לבי"ה. צ"ל תרל דף קן ע"ב:

רבינו הגאול

ואע"ג דקיימי' לן צבורין לא בענין, הני מילי במטלטלי דלא נידיי אבל בהדי נידיי בענין צבורין, והא דתניא החזיק בקרקעות לא קנה עבדים, אבל קיימי בגיזה, הא דאמי' ממולא מכר לו י שדות בני מדינת כיון שהחזיק באדון וכה כבולין הדגא דאירעא הוי, קיימי' לן כותיהו דהא מותרין מינה וליכא דפליג עליה. ונכסי שאין בהן מעילה כו', פי' הדיק איתם חייב לשלם, ודייקי מינה, קדישין הן ואין בהן מעילה, כלומר התנה מהם אינו חייב קרבן מעילה. מאן תנא אמר ר' יוחנן ר' יוסי הגלילי היא התנא ומעלה מעל בי"י וכחש בעמינו בפקדון, לרבות קדשים קלין שהן ממונו, דברי ר' יוסי הגלילי, פי' אם פקד אדם קדשים קלים שלו אצל אדם וכפרו בהן וישבע, חייב קרן וחומש ואשם. וכן הגדול, שנאמר בי"י וכחש בעמינו בעמינו [קדושין] וגו', כליו הן ליי"י ונקראן ממון עמינך דברי ר' יוסי הגלילי, ואין זה ומעלה מעל שחיב קרבן מעילה, אלא יורשו נפש כי חטאת ויחטא חטא ברבר שיש בו ליי"י והוא ממון קדשים קלין. ואקשי' עליה מיהו דתנן בקדושין פ"ב המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלין אינה מקדשת. ואי קדשים קלין ממון בעל פה אמאי אינה מקדשת, לימי מתנין דלא כר' יוסי הגלילי. ופרקי' כי אמר ר' יוסי ממון בעלים הם מחיים אבל לאחר שחיטה לא א"י ומתני' אתר שחיטה היא, ואקשי' ומחיים מי אמר, והתנן בתחילת מעשר שני כבוד מוכרין אותו תמים חי, ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה, ואתנין לה בשמעתה דרך גררה בתמורה פ"א, ואוקמה רב נחמן התם בבכור בזמן

לא שנו. דכאן יכול למוכרו חי (סס), אית להו לכהנים זכיה בגייהו. מחיים, דבזמן הזה נמי הוו הצבורות לכהנים (סס), דחזי להקדשה לא. אין מוכרים אותו ממים מ', ולת לא לכהן זכיה גזוה אלא מהקטנת איתונין ואיך (סס).

המקדש קיים ויכין דתמורה הוא מצי מוכרין ליה. ושני רבינא בבכור הבא מחוץ לארץ, כלומר, הא דאמרי' לרבות קדשים קלין שהן ממון ואוקימנא בבכור ואפי' בזמן שבי' המקדש קיים, בכור הבא מחוץ לארץ ואליבא דר' שמעי דאמי' בתמורה פ"ג באו תמימין יקרבו ואם בעלי מומין יאכלו בממון לבעלים. אמר ר' שמעי מה טעם שהבור והמעשר יש להן פרנסה במקומן ושאר כל הקדשים אצ"פ שגולד בהן מום הרי אילו בקדושין, ש"מ. ואפי' ר' שמעי לא אמי' אלא אם באו דיעבר אבל לכתחילה לא אמר, דקלישא קדושה דיהוה ומשום הכי קרי להן ממון ומצי מוכרין להו. ואם איתא הא דאמרת דסבר ר' יוסי הגלילי כי אמינא ממונו הוא מחיים